

GEORG BRANDES

TALER

K

KØBENHAVNS KOMMUNES

BIBLIOTEKER

FAGSAL G

Kultorget 2

1175 København K

TEL. 33 93 60 60

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXX

Tale i Uppsala.

(1889.)

Det er over tolv Aar siden, jeg sidst var i Uppsala, og det har været mig kært at gense Byen, interessant at iagttage de Forandringer, der siden da er foregaaede her.

Her er siden da blevet bygget et nyt Universitetshus, og her er vokset en ny Ungdom op.

Disse to Ting: Universitetet og Ungdommen, er hinanden temmelig ulige. Universitetet er rigt, Ungdommen er det ikke. Universitetet er prægtigt, Ungdommen snarere uanselig. Universitetet er trods sin Nyhed gammelt, Ungdommen er ung.

Denne Universitetsbygning er som et Billede paa visse moderne Stater: mange Penge anvendte paa det Ornamentale, faa paa det Nyttige. Forhallen er rig som en Civilliste, Feshallen er pompøs som et Hof, Kanslerrummet dyrt som Forvaltningen, men med Undervisningsrummene er det tarveligt bevendt, som i Almindelighed med Undervisning i Landene.

Det Hele er som et stort Minervatempel, hvor de bedste Rum synes byggede til Dyrkelse af Musikens og Dansens Muser, af Statens Autoritet, af Consistoriums retfærdigt straffende Myndighed, men hvor man dog har levnet nogle Smaarum og Skammekroge til Cultus af den Gudinde, for hvem Templet egenlig var opført.

Det Hele er vel egnet til at indgyde Ungdommen Lyst til at avancere, en gavnlig Ærgerrighed.

Alt tilraaber her den Unge: Vox og stig og bliv Professor! Saa længe du er ung, sidder du paa Bænke, der synes efterlignede efter en Fængselskirkes, hvor Blæk og Pen og alle Meddelelsesmidler er Fangerne forbudne, og hvor Væggene er nøgne. Bliv Professor! Saa faar du bløde Stole, dejlige Skrivematerialier og skønne Malerier af store Mestre paa Væggen!

Bygningen synes at sige: Her staar det Pyntelige og Autoritære i første Linje, det Gavnlige i anden, Friheden i tredje. Portalens Indskrift advarer forsigtigt mod Tankens Frihed og minder derved om den berømte Indskrift af Dante: *Lasciate ogni speranza voi ch' entrate*.

Det Næste, der er kommet til, siden jeg var her sidst, er en Ungdom. Det er noget Sjældent paa Universiteter. Kielland har engang sagt: Studenter er vorde Embedsmænd, og Embedsmænd er vorde Reaktion. Rimeligvis er det ogsaa paa den Studenterflok, der aarligt ankommer til Jordens Universiteter, at Schiller har tænkt, da han skrev sit Epigram:

So viel neue Feinde der Wahrheit! Es blutet das Herz mir,
Seh' ich das Eulengeschlecht, das zum Lichte sich drängt.

Staten beskytter i alle Lande Videnskaben, og den mener det i alle Lande alvorligt dermed. Men det ligger i Sagens Natur, at den helst beskytter den Videnskab, den velsindede, neutrale, med hvilken Staten og det officielle Samfund er tjent. Universitetet i Danmark har paa sin Façade en Ørn med Indskrift *coelestem adspicit lucem* (den skuer mod det himmelske Lys). Staten som Stat foretrækker for alle andre Ørne saadanne, hvis Kløer er klippede og hvis Vinger man har stækket.

De unge Mænd, som trods Modstand fra saa mange Sider har dannet Foreningen *Verdandi* og holdt ud i den, har villet være en virkelig Ungdom, Videnskabens og Kundskabens unge Garde, en Lysets Riddervagt, som Tegnér siger. De har havt Mod og Vilje, sjældne Egenskaber nutildags.

De kender Alle H. C. Andersens Eventyr *Klokken*. Men lad mig fortælle Dem det paa min Maade.

Det handler om den usynlige Klokke, som i Eventyrlandet lød med en saa lokkende og dragende Magt, at Menneskene blev helt forunderligt tilmode derved.

Kongen lovede, at den, som kunde opdage, hvorfra Lyden kom, skulde faa en udmærket Gage og Titel af Klokker eller Overklokker, og det selv om der ikke var nogen Klokke. Mange gik da ud i Skoven for det gode Løvebrøds Skyld; dog den Eneste, der kom tilbage med en Art Forklaring, havde saa lidt som de Andre været dybt nok inde. Men han sagde, at Klokkelyden kom fra en meget stor Ugle, en Slags Visdomsugle, der slog sit Næb mod et gammelt Træ, og saa blev han ansat som Overklokker og skrev hvert Aar en lille Afhandling om Uglen; men lige meget vidste man. Og mange Andre gik ud for at søge; de fleste blev trætte og vendte tidligt om.

En hel Klasse blev staaende ved en lille Klokke i en idyllisk gammel Kirkes Taarn. De betænkte ikke, at saadan en lille Klokke umuligt kunde være Aarsag til det dragende Klokkespil, og de slog sig med deres lille Haab og lille Længsel til Ro ved dette Klokketaarn, ved det bestaaende Samfunds lille Kirkelighed.

Og efterhaanden blev der flere og flere Visdomsugler og flere og flere Kirkeklokker. Og alle fik de deres Klokkere og Overklokkere og Erkeklokkere, og tilsidst dannede disse Mænd Klokkernes store Forbund, og da tiltog de sig al Magt i Landet. Og med deres Kimer og Ringen overdøvede de i de Allerflestes Øren den store usynlige Klokkes Klang. Yderst faa hørte den endnu. Per Døver og Kirsten Kimer kom til Magten. Per Døver tog sig af Religionen og Kirsten Kimer af Moralen. Og de delte Magten imellem sig.

Unge Mænd! De har trods al denne Ringen af Per Døver og Kirsten Kimer hørt den store usynlige Klokkes dragende, lokkende Lyd! Tak fordi De ikke vilde gøre den gamle Saga om igen!